

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Донишгоҳи миллии
Тоҷикистон д.и.б. профессор
Хушваҳтзода Қ.Х.

«26.09.2023» 2023с.

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Рисолаи Муродова Моҳира Ҳусеновна дар мавзӯи: «Баҳодиҳии маҳсулнокии гӯсфандон аз рӯи нишондиҳандаҳои биохимиявии хун» дар кафедраи биохимияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Озмоишгоҳи клиникӣ муассисаи давлатӣ пажӯҳишгоҳи гастроэнтерологии АИТ ВТ ва ҲИА ҚТ, хоҷагии зотпарварии ба номи С. Шерназарови ноҳияи Хуросони вилояти Хатлон ба анҷом расонида шудааст.

Дар давраи тайёр намудани рисолаи илмӣ унвончу Муродова Моҳира Ҳусеновна аз рӯи ихтисоси 03.01.04 - биохимия дар назди кафедраи биохимияи факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон солҳои 2015 - 2020 ба таҳқиқотҳои илмӣ машғул шуда, рисолаашро омода намудааст.

Рохбари илмӣ: Қосимов Раҷабек Бобораҷабович - доктори илмҳои биологӣ, профессори кафедраи биохимияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Дар натиҷаи муҳокимаҳо чунин хулоса қабул карда шуд:

Рисолаи муҳокимашуда дар мавзӯи «Баҳодиҳии маҳсулнокии гӯсфандон аз рӯи нишондиҳандаҳои биохимиявии хун» кори пурра анҷомёфтаи илмӣ-таҳқиқотӣ мебошад. Натиҷаи таҳқиқотҳо нишон доданд, ки миқдори умумии сафедаҳо ва компонентҳои асосии он (албуминҳо ва глобулинҳо) дар зардоби хуни ҳайвоноти таҳқиқшуда вобаста аз тағйир ёфтани синну сол, чинс, зичии пашм, ҳолати физиологӣ тағйир меёбанд. Фарқияти назаррас дар миқдори компонентҳои асосии зардоби хун байни мешҳо ва барраҷаҳо мушоҳида шудааст.

Саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ: Муаллиф бевосита дар ҷамъоварӣ ва ҷустуҷӯи таҳлили адабиёти соҳа, омӯзиши объектҳои таҳқиқоти тибқи гузаронидани таҷрибаҳои саҳроӣ ва озмоишгоҳӣ, коркарди оморӣ, таҳлил намудани мавод ва ҷопи мақолаҳо саҳм дорад.

Навгонии илмии таҳқиқот: Миқдори умумии сафедаҳои зардоби хун дар гӯсфандони зоти тоҷикӣ ва барраҷаҳо вобаста аз ҷинс ва синну сол муайян карда шудааст. Муқаррар гардидааст, ки байни нишондиҳандаҳои биохимиявӣ ва маҳсулнокии алоқамандии мусбӣ мавҷуд мебошад. Байни нишондиҳандаҳои системаи полиморфии сафедаҳои зардоби хун ва аломатҳои миқдорӣ: пашми тарошидашуда ва вазни зиндаи гӯсфандони зоти тоҷикӣ корелятсияи мусбӣ ёфт гардидааст.

Дараҷаи саҳеҳияти натиҷаҳои илмӣ, пешниҳодҳо ва тавсияҳое, ки дар рисола оварда шудаанд. Рисолаи илмии Муродова Моҳира Ҳусеновна дар сатҳи хуби илмӣ иҷро гардидааст. Рисола дар асоси натиҷаҳои ҷамъовардашуда асоснок карда шудааст. Ҳангоми гузаронидани таҷрибаҳо усулҳои маъмул ва муосир истифода карда шудааст. Тавсияҳои илмии рисола метавонанд, дар раванди иҷрои таҳқиқотҳои илмӣ оид ба селекцияи ҷорво бо дарназардошти алоқамандии маҳсулнокии ҷорво бо нишондиҳандаҳои биохимиявии хун, ҳамчунин дар раванди таълим барои ихтисосҳои зоотехникӣ истифода бурда шаванд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии рисола: Аҳамияти назариявии рисолаи мазкур аз он иборат аст, ки таҳқиқотҳои корелятсияи мусбӣ байни нишондиҳандаҳои зардоби хун ва маҳсулнокии гӯсфандони зоти тоҷикиро нишон медиҳад. Баъзе аз нишондиҳандаҳои зардоби хунро бо ҳамроҳангӣ бо усулҳои зоотехникӣ барои пешгӯӣ намудани маҳсулнокии ояндаи гӯсфандон истифода бурдан мумкин аст.

Хулосаҳои умумӣ оид ба пешниҳоди рисола барои дифоъ. Иштирокчиёни ҷаласаи васеи кафедраи биохимияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба муҳокимаи рисола чунин меҳисобанд. Рисолаи Муродова Моҳира Ҳусеновна дар мавзӯи «Баҳодиҳии маҳсулнокии гӯсфандон аз рӯи нишондиҳандаҳои биохимиявии хун» аз 29.10.2021

бинобар риоя нагардидани бандҳои 66, 108 - Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ рад карда шуда буд. Баъди ислоҳи камбудҳои номбурда баррасии тақрорӣ ҷимояи рисола тибқи муқаррарот иҷозат дода шудааст. Рисолаи Муродова Моҳира Ҳусеновна ҳамчун кори илмӣ таҳқиқотӣ анҷомёфта, пас аз таҳлил ва бартараф намудани камбудҳои барои ҷимояи тақрорӣ пешниҳод карда шуд. Дар рисола тағйирёбии миқдори эритроцитҳо, гемоглобин ва дигар нишондиҳандаҳои гематологии таркиби хун вобаста аз тағйир ёфтани синну сол, ҷинс, сатҳи ғизонокии хӯрока, усули парвариш ва мавсими сол нишон дода шудааст. Омӯзиши полиморфизми сафедаҳо дар рамаи ғӯсфандони зоти тоҷикӣ имкон медиҳад, ки ҳангоми гузаронидани корҳои селекционӣ, бо мақсади беҳтар кардани аломатҳо назорати генетикӣ ба роҳ монда шавад.

Рисола ба талаботҳои барои рисолаи номзадӣ аз тарафи Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯроҳои диссертатсионӣ, ки аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар гардидааст, ҷавобгӯ мебошад. Ҳамаи мутахассисони соҳа оиди мавзӯи: «Баҳодиҳии маҳсулнокии ғӯсфандон аз рӯи нишондиҳандаҳои биохимиявии хун» фикру мулоҳизаҳояшонро пешниҳод намуданд, рисолаи мазкурро барои аз нав пешниҳод намудан ба Шӯрои диссертатсионӣ 6D.ҚОА-038 аз рӯи ихтисоси биология тавсия намуданд.

Дарчи натиҷаҳои рисола дар мақолаҳои илмӣ: Натиҷаҳои таҳқиқотҳои илмӣ дар 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд.

Мақолаҳо дар маҷалаҳои тақризшаванда:

- [1-М]. Муродова М.Ҳ. Таносуби тағйирёбии аллелҳои гурӯҳи хун вобаста аз индекси монандии антигенҳо (ИМА) – и волидайн дар ғӯсфандон / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Кишоварз №3 (79). ISSN 2074 5435. Душанбе 2018. - С. 77-78.
- [2-М]. Муродова М.Ҳ. Омӯзиши тағйирёбии консентратсияи ферментҳо дар зардоби хуни ғӯсфандони зоти тоҷикӣ. / Муродова М.Ҳ. / Кишоварз №4 (80). ISSN 2074 5435. Душанбе 2018. - С. 113-115.

[3-М]. Муродова М.Ҳ. Омӯзиши тағйирёбии сатҳи сафедаҳои умумӣ ва фраксияҳои онҳо дар зардоби хуни гӯсфандони зоти тоҷикӣ ва дурагаҳои он / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Ахбори академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. №4 (58) ISSN 2218-1814. Душанбе 2018. – С. 58-62.

[4-М]. Муродова М.Ҳ. Роль пигмента меланина в ключевых процессах клетки и его метаболизм / Қосимов Р.Б., Нуров У.Ҷ., Муродова М.Ҳ. // Наука и инновация №1. ISSN 2312-3648. Душанбе 2019. - С. 87-91.

[5-М]. Муродова М.Ҳ. Тағйирёбии сохтори полиморфии сафедаҳои таркиби хун дар гӯсфандони зоти тоҷикӣ ва гибридҳои он ҳамчун нишондиҳандаи генетикӣ /Қосимов Р.Б., Муродова М.Ҳ. // Илм ва фановарӣ. №1 ISSN 2312-3648. Душанбе 2020. – С. 132-135.

Фишурдаи гузоришҳо дар маводҳои конференсияҳои илмӣ:

[6-М]. Муродова М.Ҳ. Омӯзиши баъзе аз нишондиҳандаҳои биохимиявии зардоби хун дар гӯсфандони зоти тоҷикӣ / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ – амалӣ бахшида ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028», «80 – солагии Юсуфов Тилло Юсуфович» дар мавзӯи: «Синтези ҳосилаҳои нави глитсеринӣ аз ҷиҳати биологӣ фаъол дар асоси аминокислотаҳо, пептидҳо ва фуллерен C₆₀» (28-29 юни с. 2018) Душанбе 2018. - С.123-131.

[7-М].Муродова М.Ҳ. Хусусиятҳои истифодаи системаи полиморфӣ барои ташҳиси пешакии маҳсулнокии пашми гӯсфандон / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ – назариявии ҳайати устодону кормандони ДМТ бахшида ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, солҳои 2018-2028», «Соли рушди сайёҳӣ ва хунаҳои мардумӣ», «140 – солагии Қаҳрамони Тоҷикистон Садриддин Айнӣ» ва «70 – солагии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон» Душанбе 2018. - С.110.

[8-М].Муродова М.Ҳ. Омӯзиши нишондиҳандаҳои гематологӣ ва физиологияи хун дар баррачаҳои зоти тоҷикӣ ва дурагаҳои он /

- Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ «Таҳсилот ва илм дар асри XXI: тамоюли муосир ва дурнамои рушд» бахшида ба «70 – солагии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон» Душанбе 2018. - С.68-69.
- [9-М]. Муродова М.Ҳ. Тағйирёбии сатҳи баъзе аз нишондиҳандаҳои биохимиявии зардоби хуни гӯсфандон вобаста аз ҷинс ва вазни зиндаи ҳайвон / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Масъалаҳои муосири истифодабарии самараноки замин дар рушди соҳаи кишоварзӣ вобаста ба номусоидии иқлим» Данғара - 2018. - С.218-220.
- [10-М]. Муродова М.Ҳ. Истифодабарии тестҳои физиолого-биохимиявӣ дар раванди гузаронидани корҳои селекционӣ дар гӯсфандони зоти тоҷикӣ ва дурағаҳои он / Муродова М.Ҳ., Қосимов Р.Б. // Маводи конференсияи илмию назариявӣ ҳаёти устодону кормандони ДМТ бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ (солҳои 2019-2021)» ва «400-солагии Миробид Саййидои Насафӣ». Душанбе – 2019. –С.118-119.
- [11-М]. Муродова М.Х. Исследование содержания общего белка и белковых фракций в сыворотке крови у овец таджикских пород с разной продуктивностью / Қосимов Р.Б., Нуоров У.Дж., Муродова М.Х. // Маводи конференсияи илмию назариявӣ ҳаёти устодону кормандони ДМТ бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ (солҳои 2019-2021)» ва «400-солагии Миробид Саййидои Насафӣ». Душанбе – 2019. –С.117-118.
- [12-М]. Муродова М.Ҳ. Сатҳи тағйирёбии нишондиҳандаҳои резистнокии табиӣ ҳуҷайраҳои хун дар баррачаҳои индекси монандии антигенҳои волидайнашон гуногун / Қосимов Р.Б., Муродова М.Ҳ. // Маводи конференсияи илмию ҷумҳуриявӣ «Мутобиқшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист» Душанбе 2019. - С. 96-97.

[13-М]. Муродова М.Х. Фаъолнокии баъзе аз ферментҳо дар зардоби хуни гӯсфандони зотӣ тоҷикӣ/ Қосимов Р.Б., Муродова М.Х. // Маводи конференсияи илмии ҷумҳуриявӣ «Мутобикшавии организмҳои зинда ба шароити тағйирёбандаи муҳити зист» Душанбе 2019. - С. 97-98.

Қарор карда шуд: Рисолаи номзадии Муродова Моҳира Хусеновна дар мавзӯи «Баҳодиҳии маҳсулнокии гӯсфандон аз рӯи нишондиҳандаҳои биохимиявии хун» барои ҷимояи такрори бо мақсади дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ, аз рӯи ихтисоси 03.01.04 - биохимия пешниҳод карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи васеи кафедраи биохимияи факултети биологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шуд.

Дар ҷаласа иштирок намуданд: - 25 нафар

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 25 нафар

«муқобил» - нест, «бетараф» - нест.

Суратмаҷлиси №6 аз 23-юми январи соли 2023.

Раис:

Мудири кафедраи
биохимия, дотсент

Иброгимова С.И.

Имзои н.и.б., С.И. Иброгимоваро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДМТ

Тавқиев Э.Ш.

Сана: 23.01.2023